

Inleiding

Redeneren, argumenteren en juridisch argumenteren

Recht is een talige discipline. De kunst bestaat er voor juristen in om anderen te overtuigen van een bepaald standpunt. Er gaapt immers een grote kloof tussen gelijk hebben en gelijk krijgen: het is niet omdat iemand het bij het rechte eind heeft, dat anderen daar zomaar in meegaan. Om anderen te overtuigen, is het noodzakelijk om in te zien dat argumentaties niet voor zich spreken. Dit boek heeft dan ook tot doel om je kennis te laten maken met de specifieke kenmerken van juridische argumentaties en betogen, zodat je uiteindelijk de kwaliteit van je eigen juridische argumenten kan verbeteren en de kwaliteit van andermans juridisch argumenten naar waarde kan schatten.

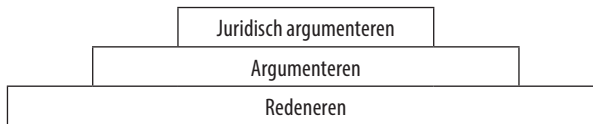
Daarmee vormt dit boek een bescheiden maar noodzakelijke aanvulling op positiefrechtelijke vakken. Om grip te krijgen op de complexe wereld van vandaag is het onontbeerlijk om een groot aantal feiten te kennen en je een steeds groeiend aantal technieken eigen te maken. De talrijke vakken die daar terecht veel aandacht aan besteden, beschikken echter vaak niet over de ruimte om het soort vragen te stellen waarop argumenten het antwoord bieden. Dit boek is dan ook aanvulling op die andere vakken, zodat je meer inzicht verwerft in dergelijke vragen.

Elk stuk van dit boek heeft eigen doelstellingen. Aan het begin van elk stuk worden die expliciet vermeld, zodat je aan het einde van elk stuk zelf kan nagaan of je de behandelde materie hebt begrepen. Dat is meer bepaald het geval als je vaststelt dat je in staat bent om in eigen woorden de materie uit te leggen die bij die doelstelling hoort. Al die 'kleinere' doelstellingen maken deel uit van de 'grotere', algemene doelstelling van dit opleidingsonderdeel.

De uiteindelijke doelstelling van dit boek is om je vertrouwd te maken met de eigenheid van argumenteren in een juridische context. Het eigenlijke juridisch argumenteren komt echter pas aan bod in het laatste deel van dit boek (Deel III). Vooraleer we daaraan kunnen beginnen, moeten we het eerst hebben over argumenteren in het algemeen (Deel II). Argumenteren is op sommige punten wat bijzonder als het in een juridische context

gebeurt, maar de essentie is (uiteraard) dezelfde als bij om het even welke vorm van argumenteren. Argumenteren gebeurt doorgaans evenwel niet in het ijl. Vaak – laat ons hopen zo vaak mogelijk – zijn overtuigende argumenten opgebouwd uit geldige redeneringen. Net omdat geldige redeneringen belangrijk zijn voor een overtuigend argument, vangt dit boek aan met een deel over redeneren (Deel I).

De verhouding tussen redeneren, argumenteren en juridisch argumenteren kan dus als volgt worden weergegeven:

Figuur 1 – Verhouding tussen redeneren, argumenteren en juridisch argumenteren

Maar wat is nu precies het verschil tussen redeneren en argumenteren? Van Dale geeft voor beide begrippen een hele resem mogelijke betekenissen, die deels verschillen en deels overlappen.¹ De gebruikelijke betekenis van deze termen zal ons dus niet verder helpen. Binnen de wetenschap hebben redeneren en argumenteren echter een onderscheiden, technische betekenis.² Wij steunen in dit boek op de begripsvorming van redeneren en argumenteren door Buekens & Demey 2020. Hieronder geven we reeds de essentie van deze begrippen weer, die we verder in dit boek meer in detail uitdiepen.

Redeneren beschouwen we als een aaneenschakeling van beweringen waarbij één bewering (de conclusie) afgeleid wordt uit één of meerdere andere beweringen (de premissen) (zie nr. 37). Redeneren is in de eerste plaats een solo-activiteit (monoloog). *Argumenteren* is daarentegen een dialogische activiteit, die gericht is op het overtuigen van minstens één andere persoon (zie nr. 146). Redeneringen en argumenten worden ook beoordeeld aan de hand van andere criteria. Een redenering is meer bepaald geldig of ongeldig (zie nr. 40), terwijl een argument deugdelijk of ondeugdelijk wordt gebruikt (zie nr. 144).

1 Redeneren: 1. (informeel) praten, spreken; 2. gedachten, een mening over iets ontwikkelen, uit zekere premissen zekere gevolgtrekkingen afleiden; 3. (figuurlijk) zich laten leiden door het verstand; 4. redetwisten; 5. argumenten (tegen iets) inbrengen. Argumenteren: 1. argumenten, bewijsgronden aanvoeren (voor of tegen iem. of iets); 2. redetwisten; 3. als argument aanvoeren; 4. (niet algemeen) beargumenteren.

2 Zie nr. 446 e.v. voor het onderscheid tussen de gebruikelijke betekenis en de technische betekenis.

Redeneren en argumenteren vormen klassieke thema's binnen de wetenschap en het onderwijs, en worden al eeuwenlang bestudeerd en gedoceerd. Zo staat redeneren centraal in de logica (zie nr. 52) en heeft argumenteren wortels in de retoriek of retorica (zie nr. 170). Maar ook vele andere wetenschapsdomeinen, zoals de cognitieve en sociale psychologie en de gedragseconomie, houden zich bezig met redeneren en argumenteren in al hun facetten. Al deze wetenschapsdomeinen bieden belangrijke inzichten in de vormgeving, beoordeling en valkuilen van redeneren en argumenteren, die waar passend in dit boek zijn verwerkt.